

ESPANYA PLURAL?

Josep-Maria Terricabras

L'Espanya borbònica i uniformista de Felip V ha tingut sempre clar que allò que s'ha obtingut amb les armes, es defensa amb les armes. La vigent Constitució espanyola del 1978 encara dóna a les Forces Armades la missió de defensar la integritat territorial d'Espanya. Ho fa ja a l'article 8, i no és fins a l'article 104 que els atribueix la missió de protegir l'exercici de drets i llibertats dels ciutadans. Tota la Constitució és estrictament mononacional. El vague pluralisme insinuat per la diferenciació entre «nacionalitats» i «regions» va esdevenir literatura sense cap conseqüència jurídica significativa. La pluralitat constitucional, doncs, és bàsicament administrativa i de baix relleu parlamentari, amb nombrosos trucs legals per unificar o reabsorbir competències concedides.

Les possibles interpretacions obertes, efectivament plurals, de la Constitució, dependran sempre finalment del govern de torn, ja que són les forces polítiques les que elegeixen el tribunal constitucional. Però, després del cop d'estat del 2001 –que, tot i ser avortat, va endurir la visió centralista espanyola–, ni els governs de Felipe González i Alfonso Guerra, ni dels d'Aznar, no van defensar l'Espanya plural.

De fet, els primers cants es van començar a sentir a partir de l'any 2000, quan Rodríguez Zapatero es va convertir en secretari general del PSOE per nou paperetes d'avantatge. Llavors van ser decisius els vots i la influència de la delegació del PSC, capitanejada per Pasqual Maragall. Aquell congrés va posar el partit en mans d'un home jove que prometia un «canvi tranquil» i un «tarannà» nou, un home desconegut i inexpert, però que precisament no tenia llast ni compromisos. De seguida es va veure, però, que la seva «nova via» no tenia una ideologia gens definida.

Els principis que va exposar en el seu primer discurs plantejaven construir una societat que acceptés els immigrants, donar prioritat a l'educació i crear ocupació estable, fer que els pares tinguessin més temps per passar amb els seus fills i per cuidar els vells, promoure la cultura, convertir

Espanya en un país admirat per la seva ajuda als més necessitats amb iniciatives de qualitat, fomentar la democràcia, dignificar la política i promoure els valors per damunt dels interessos conjunturals. Ja es veu que són principis que insisteixen més en aspectes morals, culturals i de valors, que en qüestions ideològiques de fons. De fet, no s'hi esmenta cap qüestió econòmica rellevant, ni tampoc l'estructura territorial espanyola o la seva diversitat cultural.

Per això, als pocs que ja coneixien Zapatero no els va estranyar que el 2002 –quan encara no era president del govern espanyol–, en el pròleg a un llibre de Jordi Sevilla (*De nuevo socialismo*, Ed. Crítica), escrivís unes línies tan sorprenents com aquestes:

«Ideología significa idea lógica y en política no hay ideas lógicas, hay ideas sujetas a debate que se aceptan en un proceso deliberativo, pero nunca por la evidencia de una deducción lógica. (...) Si en política no sirve la lógica, es decir, si en el dominio de la organización de la convivencia no resultan válidos ni el método inductivo ni el método deductivo, sino tan sólo la discusión sobre diferentes opciones sin hilo conductor alguno que oriente las premisas y los objetivos, entonces todo es posible y aceptable, dado que carecemos de principios, de valores y de argumentos racionales que nos guíen en la resolución de los problemas».

Certament, la política de Zapatero s'ha caracteritzat pel tacticisme, el pragmatisme i la defensa somrient de l'espanyolisme de sempre. El cas de l'Estatut del 2006 ho deixa ben clar. Zapatero segueix la doctrina espanyola de «conllevancia» amb els catalans. I això vol dir anar tirant amb declaracions retòriques i indiferència política, és a dir, sense cap voluntat d'acceptació d'un pluralisme real. Es veu que Espanya això ho pot acceptar. La pregunta és si ho pot continuar acceptant Catalunya per sempre més. Jo penso que no.

Article publicat al setmanari El Temps el 5 de maig del 2009